תולין פרק עשרים שבת

קמא:

במנעל טרופס בו' ואם חלצה חליצתה בשרה. וא"ת אמאי גזרינן בפרק מצות חליצה (יבמות דף קב.) מנעל אטו מנעל מרופט כיון דלעבד חליצתה כשרה ואומר ר"י דגזרינן אטו מרופט יותר מדאי שאינו מופה רוב רגלו דאם חלצה בו אין חליצתה כשרה.

מ"ר: **ההיא** דרבי יהודה משום **דרבי אליעזר היא.** מכאן ראיה לדברי יהודה שרי דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו ולצורך מקומו כמו שפירשתי בסוף פרק במה מדליקין (דף לי: ד"ה הא ר"י):

הדרן עלך תולין

נוטל. רבא בדבי נתן ס"פ. פירש"י בפ' המצניע (ב) (לעיל ד' לד.):

תינוק מת וכים תלוי בצוארו אסור. דתנא מרריה מבטיל ליה לכים מ"מ תינוק חי הוא לריך לכים לטייל בו התינוק אבל תינוק מת מה לריך לכים והוי מלאכה שאינה לריכה לגופה (ג) ופטור אלא הוצא כדרך המוליאין: **א'** הבי מאי אייא אבן אפי' דינר נמי. אי אמרת בשלמא דתרוייהו מבטל להו כין אבן וכין דינר ואין כאן טלטול מוקלה כלל היינו דנקט אבן משום דאי נפיל לא אתי אבנה לאתויי אבל דינר אי נפיל אתי אבנה לאתויי לא אלא אי אמרינן דתרוייהו לא בטלי ואפ"ה אריגן איסור מוקלה כשמטלטל התינוק עם האבן משום גיענועין בדינר נמי ליאמרי דלא שייך למימר דילמא אתי אבנה לאתויי דאמאי נפקא לן מינה דהשתא נמי דאיכא איסור מוקלה אריגן ליה משום גיענועין ומשני דאע"פ שיש איסור מוקלה כשמטלטל התינוק עם האבן ואריגן ליה משום גיענועין מיהו יש לנו להאמיר במוקלה יותר כשמטלטלו בידים משמטלטלו אגב תינוק אף על גב דבהיתיר שעתא נמי איכא מוקלה הלכך גזרינן דילמא נפיל בדינר ואתי אבנה לאתויי. כך פירש רביני שמואל: ונסדיגהו

במה מגררו א"ר אבהו בגב סכין א"ל ההוא סבא סמי דידך מקמי הא דתני רבי חייא [א] אין מגררין לא מנעל חדש ולא מנעל ישן [ב] ולא יסוך את רגלו שמן והוא בתוך המנעל או בתוך הסנדל אבל סך את רגלו שמן ומניח בתוך המנעל או בתוך הסנדל וסך כל גופו שמן ומתעגל ע"ג קטבליא ואינו חושש אמר רב חסדא לא שנו אלא לצחצחו אבל לעבדו אסור לעבדו פשיטא [ג] ותו לצחצחו מי איכא מאן דשרי אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רב חסדא [ד] לא שנו אלא שיעור לצחצחו אבל שיעור לעבדו אסור ת"ר [ה] לא יצא קטן במנעל גדול אבל יוצא הוא בחלוק גדול [ו] ולא תצא אשה במנעל מרופט ולא תחלוץ בו [ז] ואם חלצה חליצתה כשרה ואין יוצאין במנעל חדש באיזה מנעל אמרו במנעל של אשה תני בר קפרא ל"ש אלא [ח] שלא יצאה בו שעה אחת מבעוד יום אבל יצאה בו מע"ש מותר תני חדא [ט] שומטין מנעל מעל גבי אימום ותניא אידך אין שומטין לא קשיא הא ר' אליעזר הא רבנן [י] דתנן מנעל שעל גבי [יא] אימום רבי אליעזר מטהר [יב] וחכמים מטמאים הניחא לרבא [יג] דאמר דבר שמלאכתו לאיסור בין לצורך גופו בין לצורך מקומו מותר שפיר אלא לאביי דאמר [יד] לצורך גופו מותר לצורך מקומו אסור מאי איכא למימר הכא במאי עסקינן ברפוי דתניא רבי יהודה אומר אם היה רפוי מותר טעמא דרפוי הא לא רפוי לא הניחא לאביי דאמר דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו מותר לצורך מקומו אסור שפיר אלא לרבא דאמר בין לצורך גופו בין לצורך מקומו מותר מאי איריא רפוי אפי' לא רפוי נמי ההיא דרבי יהודה משום דרבי אליעזר הוא דתניא ר' יהודה אומר משום רבי אליעזר אם היה רפוי מותר:

הדרן עלך תולין

נוטל [טו] אדם את בנו והאבן בידו וכלכלה והאבן בתוכה ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין רבי יהודה אומר אף מעלין את המדומע באחד ומאה: **גמ'** אמר רבא [ל] הוציא תינוק חי וכים תלוי בצוארו חייב משום כים תינוק מת וכים תלוי לו בצוארו פטור תינוק חי וכים תלוי לו בצוארו חייב משום כים וליחייב נמי משום תינוק רבא כרבי נתן סבירא ליה [לא] דאמר חי נושא את עצמו וליבטל כים לגבי תינוק מי לא תנן [לב] את החי במטה פטור אף על המטה שהמטה טפילה לו מטה לגבי חי מבטלי ליה כים לגבי תינוק לא מבטלי ליה תינוק מת וכים תלוי לו בצוארו פטור וליחייב משום תינוק רבא כר"ש ס"ל דאמר [לג] כל מלאכה שא"צ לגופה פטור עליה תנן נוטל אדם את בנו והאבן בידו אמרי דבי רבי ינאי [לד] בתינוק שיש לו גיענועין על אביו אי הכי מאי

אכל טומאה באפי נפשה לאו כת טלטול היא: **אף מעלין את המדומע.** סאה תרומה שנפלה לק' של חולין דקי"ל דעולה [ד] מותר להעלותו לסאה תרומה מהן בשבת ויהיו החולין מותרין ולא אמרינן מתקן הוא וגמרא [ה] מפרש טעמא: **גמ' חייב משום כים.** ולא משום תינוק כדמפרש ואזיל משום כים מיהו חייב ולא אמרינן איהו לא מפיק ליה אלא תינוק קא מפיק ליה ולקמיה פריך לה מתמיתין: **פטור.** לגמרי כדמפרש ואזיל: **מטה לגבי חי מבטל לה.** להיות טפילה לו שהרי לריך לה: **מלאכה שאינה לריכה לגופה.** ומוליא מת לקונכו מלאכה שא"ל לגופה היא כדאמר בהמצניע [ו] וכים שהיה תלוי בצוארו לשחק בו אגב מרריה מבטל ליה לגבי תינוק שמת ולא חשיב ליה הנאה שעתא: **והאכן בידו.** מדשרי ליה בטלטול בחלר ש"מ לאו כממלן דנקיט לה איהו לאכן דמי ולגבי כים היכי מחייבת ליה: **כמיתון שיש לו גיענועין על אביו.** שאם לא יטלנו יחלה ולא העמידו טלטול שלא בידים במקום סכנה ואע"ג דלאו סכנת נפש גמורה אלא סכנת חולי אחי

במקומו, דתניא ר' יהודה אומר אם היה רפוי מותר. וחזרנו להקשות על זה הפירוק לרבא, ופשוטה היא. ופריק רבא דא"ר יהודה משום ר' אליעזר היא, כלומר אפילו ר' אליעזר שאמר אין שומטין מכר הני מילי בשהודק דעדיין לטלטולה ולאשמועינה, אבל אם היה רפוי שמותר המנעל והאמום נשאר במקומו מותר לשומטו. אבל חכמים סבירא להו אע"פ שאינו רפוי אלא מהודק אם אינו לצורך גופו מותר לטלטלו לצורך מקומו. **הדרן עלך רבי אליעזר אומר תולין**

פרק עשרים ואחד: נוטל אדם את בנו והאבן בידו וכו'. אמר רבא הוציא תינוק חי וכים תלוי לו בצוארו חייב

עין משפט נר מצוה

נז א מיי' פכ"ג מהלכות שבת הלכה יח סמג עס טוש"ע א"ח סי' שב סעיף ח:
נח ב ג ד מיי' (שם הל' יח) וסה"ג הלכה י סמג עס טוש"ע א"ח סי' שב סעיף ל:
נט ה מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכ סעיף ד:
סא ז מיי' פי"ט שם הלי טו סמג עס טוש"ע א"ח סי' שב סעיף ז:
סב ו מיי' פי"ט שם הלי יא סמג עס טוש"ע א"ח סי' שב סעיף יד:
סג ו מיי' פכ"ד מהלכות כלים הלכה כ:
סד ח מיי' פי"ט מהלכות שבת הלכה יז סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכ סעיף יג:
סה ט מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה יב סמג עס טוש"ע א"ח סי' שב סעיף יד:
סו י מיי' פכ"ד מהלכות כלים הלכה כ:
סז כ מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שכ סעיף ח:
סח ל מיי' פי"ח מהלכות שבת הלכה ח:
סט מ מיי' פכ"ה שם הלי טו סמג עס טוש"ע א"ח סי' שב סעיף ח:

מוסף רש"י

מנעל שעל גבי אימום. לימים שלסס של עור היס כמין מנעל וממילא מתאוס שער ויפיו תפור וכו' היו עושין המנעלים, כמו שעושין הלגמים שלנו נלפים של עץ (סנהדרין סט.). ר"א מטהר וחכמים מטמאים. חכמים אומרים הואיל ואינו מתוקר מלאכה הצריכה אומן, שהרוס יכול לטלוף מעל האימום, ככר שם כלי עליו ומעמ. וי"ל מטהר שפניין לא נעשה מלאכתו (שם). **הדרן עלך תולין**

חי נושא את עצמו. ולא כו אלא מטה שכוס (יומא סו.). את החי במטה. וחי לא מיחייב על הילאתו דהוא מקיל עלמו ונטל עלמו (לעיל צג.). פטור אף על המטה. הואיל ומעיר על המי דקי"ל חי נושא לא עלמו (לעיל ד' ע"ב). מלאכה שאין צריכה לגופה. כל מלאכה שאינה לריכה אלא לטלטל מעלו הוי מלאכה שאינה לריכה לגופה. דבלינו לא כתב לו ולא היה לריך לה. הלכך לאו מלאכת מחשבת היא לריכה (לעיל צג.).

רב נסים גאון

תני בר קפרא לא שנו אלא שלא יצאת בו שעה אחת מבעוד יום. בגמ' דבני מערבא בפרק במה אשה יוצאה (ד"ל) בו בפרק כל ישראל יש להם חלק (הגהה אז) גרסי במה שיעורו. והכין גרסי לא ילבש אדם מנעלים וסנדלים חדשים אלא אם כן הילך בהן מבעוד יום. כמה יהא הילוכן. בני ביתיה דבר קפרא אמרין נמן דבית רבא דבר קפרא אמרין) מן דבית רבא דבר קפרא עד בית רבה דרי הושעיא. עפראי אמרין מכניסתא דבבלאי עד דרתיה דרי חמא בר חנינא. טבראי אמרין מן סדרא רבה עד הנוחיה דרי הושעיא.

הניחא לרבא דאמר דבר שמלאכתו לאיסור בין לצורך גופו בין לצורך מקומו מותר שפיר. אלא לאביי דאמר דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו מותר לצורך מקומו אסור מאי איכא למימר. ומשכחת עיקר דילה בפרק כל הכלים ניטלין בשבת (דף קנג.) סליק פרק רבי אליעזר דתולין

פרק עשרים ואחד

נוטל אדם את בנו. בגמ' דבני מערבא אומר אף מעלין את המדומע באחד ומאה. פירושו שבעת חלקים תולין כולן אסורין לישראל ויסכרו לכהן, ואם יפול חלק בכאה חלקים מוציאין חלק אחד והשאר מותר לישראל. ותמצא עיקר דבר זה בספרי מכל חלבו את מקדשו ממנו שאם נפל לתוכו הרי זה מקדשו, מיכן אמרו תרומה עולה באחד ומאה. אין לי אלא תרומה טהורה (ובכר). ותמצא במשנת תרומות ותוספתא, תרומות מה דענין הדבה ועיקרו מה שהזכרנו. וכגמ' דערלה בפרק ב' (ירושלמי פא הגהה אז) מניין שהן עולין אמר ר' יונה כתיב (במדבר יח) מכל חלבו את מקדשו ממנו, דבר שאתה מרים ממנו שאם יפול לתוכו הרי זה מקדשו, וכמה הוא אחד ממאה. ואיתא נמי בפירק ד' דתרומות. התרומה צריך להרים, כמה שהוא במשנה במסכת ערלה בראש פרק ב' התרומה ותרומת מעשר של דמאי מצטרפין זה עם זה ואינו צריך להרים וכו'. ושעמו של דבר לפי שתתרומות החולה והבכורים הם נכסי כהן וצריך להרים תרומה ויתנה האם לא יריס ויתן לו הרי זה גזול ממנו, ואין להם בעלים שיראיין להם לפיכך אינו צריך להרים. **רבא** כר' נתן סבירא ליה דאמר חי נושא את עצמו. עיקר דבריו של ר' נתן בפרק המצניע (דף צז:) ר' נתן אומר על השחוטין חייב על החיים פטור ספני שהחי נושא את עצמו. ועיקר דבריו של ר' שמעון גם בפרק המצניע (דף יא:) התגן וכן כזית מן המת וכעדשה מן הטרף חייב הי' שמעון פוטר. וגרסינן בגמ' אמר רבה אמר ר' יוחנן ורב יוסף אמר ריש לקיש פוטר היה ר' שמעון אף במציא את המת לקוברו. ובכר פירשנו זה בפרק יציאות השבת.

מסורת הש"ס

מגררו. לחלש: **והוא כסוך המנעל.** מפני שהמנעל נהנה ממנו ומגלח מעבדו: **מתעגל.** מתגלגל: **קטבליא.** עור שלוק שעושין ממנו משטחות לשלמן ולמטה: **אלא לצחצחו.** לא שנו דמותר לסוך שמן לרגלו ונוטנו בתוך המנעל אלא שמתכוין לצחצחו למנעל: **ולצחצחו מי שרי.** כמתכוין הא מיהא למיגנר אטו לעבדו: **שיעור לצחצחו.** אלא היה כ"כ שמן הנישוף לעור מגופו כדי לעבד לעור אלא לצחצחו ומיהו איהו אפי' לצחצח לא מתכוין: **לא יצא.** אדם קטן במנעל שהוא גדול לו משום דנופל מרגלו ואתי לאתויי: **אבל יוצא בחלוק גדול.** דלא נפיל מיניה. ולמיסלף ואתויי לא מייסינן דלא קאי ערום בשוק: **מרופט.** קרוע מלמעלה דגנאי הוא לה וכי מייכי עלה שלפה ומייתי לה: **ולא תחלוץ בו.** לכתחילה דלאו נעל מעליא הוא: **במנעל חדש.** כדמפרש ואזיל שלא יצאה בו מבעוד יום. ובאשה קיימינן דאשה מקפדת אם אינו מכוון למדת רגלה אבל יצאה בו כבר הכירה בו דמכוון הוא לה מ אינה מקפדת: **אימום.** פירש"ה: ר' **אליעזר מטהר.** אלמא לאו כלי הוא ובאבנת נמי אסור לטלטלו: **הניחא לרבא דאמר.** בפ' כל הכלים דבר שמלאכתו לאיסור בין שהוא לריך להשתמש בגופו של כלי בין שאינו לריך אלא למקומו מותר לטלטלו מאחר שהותר כלי עליו שפיר איכא לאוקומי להא דתני שומטין כרבנן דכיון דכלי הוא ואימום נמי כלי הוא ואף על גב דמלאכתו לאיסור לאיסור לתקן מנעלין מטלטלין לאלו אימום משום לוכך מקומו דהיינו מנעל שהאימום נתון לתוכו: **אלא לאביי.** נהי נמי דמנעל שעל האימום מיהא מלאכתו לאיסור הוא וזה שומטו ממנו את המנעל אינו לריך לגופו של אימום והיכי מטלטל ליה: **ברפוי.** שהמנעל נשמט מאליו וא"ל לטלטל האימום: **הא לאו רפוי לא.** וע"כ טעמא משום דאימום אסור לטלטל לצורך מקומו: ה"ג **הכיא רבי יהודה משום רבי אליעזר הוא.** כי אמרה ליה ר' יהודה לההוא דמפליג בין רפוי לשאינו רפוי אליבא דרבי אליעזר אמר דאמר מנעל שעל האימום לאו גמר כלי הוא כל זמן שמתוסר הוא לאלה ולענין שבת נמי אסור לטלטלו משום דלאו כלי הוא ומשמעינן דרפוי לאו מתוסר הוא לאלה ומותר לטלטלו דאילו לרבנן אף על גב דאין רפוי מותר דטעמא דשאין רפוי אסור לרבי יהודה לאו משום אימום הוא אלא משום מנעל גופיה:

הדרן עלך תולין

נוטל. והאכן בידו. בחלר ולא אמרי' דמטלטל לאכן: **עם הטהורה.** אגב הטהורה ואגב חולין אכל טומאה באפי נפשה לאו כת טלטול היא: **אף מעלין את המדומע.** סאה תרומה שנפלה לק' של חולין דקי"ל דעולה [ד] מותר להעלותו לסאה תרומה מהן בשבת ויהיו החולין מותרין ולא אמרינן מתקן הוא וגמרא [ה] מפרש טעמא: **גמ' חייב משום כים.** ולא משום תינוק כדמפרש ואזיל משום כים מיהו חייב ולא אמרינן איהו לא מפיק ליה אלא תינוק קא מפיק ליה ולקמיה פריך לה מתמיתין: **פטור.** לגמרי כדמפרש ואזיל: **מטה לגבי חי מבטל לה.** להיות טפילה לו שהרי לריך לה: **מלאכה שאינה לריכה לגופה.** ומוליא מת לקונכו מלאכה שא"ל לגופה היא כדאמר בהמצניע [ו] וכים שהיה תלוי בצוארו לשחק בו אגב מרריה מבטל ליה לגבי תינוק שמת ולא חשיב ליה הנאה שעתא: **והאכן בידו.** מדשרי ליה בטלטול בחלר ש"מ לאו כממלן דנקיט לה איהו לאכן דמי ולגבי כים היכי מחייבת ליה: **כמיתון שיש לו גיענועין על אביו.** שאם לא יטלנו יחלה ולא העמידו טלטול שלא בידים במקום סכנה ואע"ג דלאו סכנת נפש גמורה אלא סכנת חולי

מסורת הש"ס

(ב) [תוס' פ"ד.]. ג) כלים פכ"ו מ"ד [שבדרכן פת.]. ד) [ל"ל תרומה וכן היא בערוך ומסאה דכלים ומפרשים שעליו]. ה) לעיל קמד.. ו) [לעיל קנב.]. ז) לעיל מז.. ח) לעיל לד. [ציריכין קנ.] יומא סו.. ט) עירובין לז: לעיל נב.. י) [לעיל קה: ושם]. יא) [בלא פ"ש מ"ת]. יב) [לקמן קמה.]. יג) [לעיל לד:].

הגהות הב"ח

(א) (ד"ה) ר"ה טעל יכו' כפ' המצניע. ר"כ ר' לד בד"ה אבל אדם. (ב) ר"ה תינוק וכו' שאינה צריכה לגופה אי נמי אפי' צריך לו פעור אלא הוצא.

גליון הש"ס

גמ' ר"א יסוך את רגלו שמן. וכן איתא בירושלמי פפ"ח דשביעי לענין שמן שבשיעת:

לעזי רש"י

סורמ"א. אימום. תבנית.

רבינו חננאל

הלכה כדתני ר' חייא אין מגררין לא מנעל חדש ולא מנעל ישן. ולא יסוך רגלו שמן והוא בתוך המנעל או בתוך הסנדל. אבל סך את רגלו בשמן ומניחה בתוך המנעל או בתוך הסנדל. וסך כל גופו שמן ומתעגל ע"ג קטבליא. פי' ספרה. ואינו חושש. ואמר רב חסדא לא שנו אלא אם נתן שמן מעט שיעור לצחצחו אבל שיעור לעבדו אסור. לצחצחו אסור וכ"ש לעבדו. וכן הלכה. תיר לא יצא קטן במנעל גדול אבל יוצא הוא בחלוק גדול. פי' של אדם גדול. ולא תצא אשה במנעל מרופט. (ולא חולצת בו. ואם חלצה חליצתה כשרה) (פי' מרופט) רפוי שמשתרבב מן הרגל כמו שאמרו (ברזילי הנלעדין) אם יטעום עברך את אשר אכל ואת אשר אשתה. מיכן ששמתיהן של זקנים מתרפטות. ואין יכול לקפוץ שפתותיו לטעום החיך המאכל. וכן עוד לא תצא אשה במנעל חדש בשבת אא"כ יצאה בו שעה אחת מבעוד יום. תני חדא שומטין מנעל מע"ג האמום בשבת. אמום זה דפוס של מנעל. ואליבא דרבנן שאומרין מנעל שע"ג אמום כלי הוא ומקבל טומאה. ותניא אידך אין שומטין. הא לרבי אליעזר דאמר מנעל ע"ג אמום אינו כלי ואינו מקבל טומאה דתנן בפרר שהרות בבא בתרא פרק סנדל עמקי יכים של שנעות מנעל על גבי האמום. ר' אליעזר מטהר וחכמים מטמאין. פי' ר' אליעזר מטהר פבר מנעל על האמום אינו כלי לפיכך אינו מטמא ובשבת אסור לשומטו. וחכמים שמטמאין מבדי מנעל על האמום כבר נגמרה מלאכתו וכלי הוא לקבל טומאה. וכיון שהוא כלי מותר לשומטו בשבת. והלכה כחכמים. ואקשינן עלה הניחא לרבא דאמר דבר שמלאכתו לאיסור כגון האמום וכיוצא בו לאיסור מלאכת מלאכה. (בין לצורך גופו) בין לצורך מקומו מותר לטלטלו. שפיר לטעמייהו דרבנן דסברי שומטין מנעל מעל אמום בשבת. אלא (לאביי) (לאביי) דאמר לצורך גופו בלבד שרי. אמום מאי לצורך גופו איכא דשומטין. ומפרקינן הכא במאי עסקינן ברפוי. כלומר מנעל זה רפוי הוא על האמום ואינו צריך להניהו אלא מושך המנעל מעליו ונשאר האמום

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com